

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ПОСТВОЄННОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

*Збірник матеріалів
IX Всеукраїнської науково-практичної конференції
(з міжнародною участю)*

25 жовтня 2024 року

**Львів
2024**

Львівський державний університет
внутрішніх справ

Психологія особистості фахівця
в умовах воєнного часу
та поствоєнної реабілітації

*Збірник матеріалів
IX Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(з міжнародною участю)*

25 жовтня 2024 року

Львів

УДК 159.942.5;159.98.+316.613.5

П 86

Рекомендовано до розміщення в електронних сервісах
Львівського державного університету внутрішніх справ
(*протокол від 8 жовтня 2024 року № 3*)

Укладач

В. С. Бліхар,

доктор філософських наук, професор,
директор Інституту управління, психології та безпеки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

П 86 **Психологія** особистості фахівця в умовах воєнного часу та
поствоєнної реабілітації: збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської
науково-практичної конференції (25 жовтня 2024 року) /
уклад. В. С. Бліхар. Львів : Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2024. 416 с.

Збірник містить тези доповідей та повідомлень матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологія особистості фахівця в умовах воєнного часу та поствоєнної реабілітації», яка відбудеться 25 жовтня 2024 року у Львівському державному університеті внутрішніх справ. У публікаціях українських учених і молодих науковців розкрито актуальні проблеми психічного здоров'я особистості сьогодення, а також задіяння й реалізації інноваційних методів і технологій щодо його збереження у кризовому суспільстві.
Опубліковано в авторській редакції.

The collection contains abstracts of articles and reports of the materials of the IX All-Ukrainian Scientific and Practical Conference «Psychology of the specialist's personality during times of war and post-traumatic rehabilitation», which will be held on October 25, 2024 at the Lviv State University of Internal Affairs.

The publications of Ukrainian scholars and young scientists reveal the current problems of the mental health of today's personality, as well as the use and implementation of innovative methods and technologies for its preservation in a crisis society.

Published in the author's editorial office.

УДК 159.942.5;159.98.+316.613.5

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2024

Пасько О. М., Гончарук І. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРЯМОВАНOSTI ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	267
Петринич О. Г. ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ЗДО В ЧАСІ ВІЙНИ.....	271
Підчасов Є. В., Челелєва Н. І. РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ І ЧЛЕНАМ ЇХНІХ СІМЕЙ.....	274
Платонов В. М. НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ РЯТУВАЛЬНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ ПІСЛЯ ТРАВМУЮЧИХ ПОДІЙ.....	278
Плевакіна Г. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	282
Пономаренко Я. С. ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ.....	286
Потапов С. О. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕТАПИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНА РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ.....	291
Потьомкін В. О., Зазимко О. В. СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	296
Похілько Д. С. НОВІ ВИКЛИКИ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	300
Почекета М. Ф. ПСИХОЛОГІЧНА КОНОТАЦІЯ ТЕРМІНА «ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНА ОСОБА» У КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ.....	303

Д. С. Похілько,
провідний науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії екстремальної
та кризової психології науково-дослідного центру,
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник
*(Національний університет
цивільного захисту України)*

НОВІ ВИКЛИКИ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України в рятувальників значно збільшилася кількість викликів та об'єм роботи. Бувають дні, коли персонал ДСНС буквально з одного місця ліквідації наслідків надзвичайної ситуації їде на інше, і так відбувається протягом усієї робочої зміни. Люди фактично не мають можливості задовольнити свої фізіологічні потреби (у воді, їжі, відпочинку тощо), не кажучи вже про психологічне відновлення.

Слід зазначити, що з 24 лютого 2022 року й до сьогодні персонал ДСНС з прифронтових територій працює за змінним графіком – 2 доби чергування поспіль і 4 відпочинку. Такий режим роботи дозволяє збільшити кількість рятувальників, які знаходяться на бойовому чергуванні та виїжджають за викликом на надзвичайні ситуації. Але таке такий графік чергування породжує одну з масштабніших проблем – хронічну втому.

Отже, першим з викликів війни для фахівців-психологів на сьогодні є робота з особистістю з надмірним фізичним, моральним та емоційним виснаженням. Людський організм не може працювати тривалий час на межі своїх можливостей, й з часом він починає «здавати позиції», починають розвиватися різноманітні хвороби, фіксуються розлади та неузгодженості в роботі систем органів. Одна система, яка найперша отримує значну шкоду – це нервова система. Найпершими в ній страждають вищі психічні функції людини (сприйняття, пам'ять, увага, мислення, вольові процеси тощо). Зниження рівня працездатності цих функцій протікає повільно й одразу може бути непомітним. Але з часом такий ритм праці

призводить до виникнення ряду помилок, які саме пов'язані з особливостями роботи вищих психічних функцій, а не з професійною некомпетентністю.

Другим новітнім викликом для фахівця-психолога є консультування сімей рятувальників, працівників Національної поліції та інших представників сектору безпеки та оборони України, які були вимушені виїхати в більш безпечне місце. Новітнім при цьому є те, що психолог вимушений консультувати сім'ї представників сектору безпеки та оборони України саме в темі ефективної комунікації в умовах дистанційного проживання родини. Родині необхідно зовсім по-новому навчатися спілкуватися, підтримувати один одного, виховувати дітей тощо.

Ще одним з нових викликів для психологів є робота з родинами полонених чи осіб, які залишилися на окупованій території. Особливість роботи з цією категорією полягає в тому, що ці люди переживають так звану невизначену втрату. Вони не мають жодної інформації про долю та місцезнаходження своїх рідних, не знають чи живі вони чи загинули, а отже не можуть повноцінно перейти в процес горювання. Їх стан характеризується постійними емоційними «гойдалками», підйомами та спадами, втратою надії та відчуттям непомірного горя. Такий стан не має кордонів та меж, не має завершеного циклу, й нажаль буде потребувати постійної фахової підтримки з боку фахівця.

Викликом сьогодення є й безпосередньо психологічна підтримка та допомога персоналу сектору безпеки та оборони України, які зазнали важких поранень та втратили здоров'я. Хлопцям та дівчатам, які перейшли в категорію осіб з особливими потребами, знадобиться фахова професійна допомога в процесі адаптації до нових умов життя. Схожа допомога знадобиться і для членів їх родин, адже їм прийдеться повністю змінити звичний уклад життя родини.

Найбільш незвичним, на наш погляд, викликом для роботи психолога є проблема нечіткості самоусвідомлення своєї соціальної позиції. Якщо в мирних умовах доросла людина чітко усвідомлює свій соціальний статус (сімейне положення, професію, матеріальне становище тощо), то в умовах війни все це стає «розмитим», швидкоплинним.

Наприклад, все частіше приїжджаючи на виклики рятувальники та інші представники сектору безпеки та оборони України самі стають жертвами повторних обстрілів з боку країни терориста. Це викликає внутрішній конфлікт ідентичності, й призводить до невиправданого ризику. Рятувальники, ідентифікуючи себе як людей, що приїхали на допомогу, вважають, що не мають права кидати постраждалих та ховатися. В разі виконання ними всіх необхідних інструкцій з безпеки, рятувальники зазначають, що відчують провину перед постраждалими. Відчуття провини значно підвищується при знаходженні загиблих на місці катастрофи.

Не поодинокими стали й випадки, коли приїжджаючи на виклик рятувальник або інший представник служб швидкого реагування сам опиняється на руїнах своєї домівки, сам стає постражданим, сам втрачає родину. Так, за долю секунди він з рятувальника перетворюється в постраждалого, але при цьому йому необхідно продовжувати виконувати свої професійні обов'язки.

Таким чином, сьогодні в умовах війни можна виділити багато новітніх викликів для фахівця психолога. Нові запити є як і з боку цивільного населення, так і рятувальників чи інших представників сектору безпеки та оборони України.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Психологія особистості
фахівця в умовах воєнного часу
та поствоєнної реабілітації

Збірник матеріалів
IX Всеукраїнської науково-практичної конференції
(з міжнародною участю)

м. Львів, 25 жовтня 2024 року

Укладач
В. С. Бліхар

Макетування *Галина Шушняк*

Зам № 97-24.

Львівський державний університет внутрішніх справ
Україна, 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.